

Complexnummer: 523076

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

H.Alphonsus de Liguori

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

523077, 523078

Woonplaats

Beneden-Leeuwen

Gemeente

West Maas en Waal

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Zandstraat 77, 6658 CP Beneden-Leeuwen

Complexomschrijving

COMPLEX bestaande uit de R.K. KERK (1), toegewijd aan H. ALPHONSUS DE LIGUORI, gebouwd in de jaren 1898-1900 naar ontwerp van architect C. Franssen, en de pastorie (2) uit 1900, vermoedelijk eveneens naar ontwerp van architect C. Franssen gebouwd.

De neo-romaanse kerk bestaat uit een driebeukige kruisbasiliek met zeer korte transeptarmen en een klokkentoren op de viering. De lengte-as van de kerk loopt in noord-zuid richting, zodanig dat het priesterkoor naar het zuiden is gewend en de ingangsevel naar het noorden. De kerk is gebouwd in 1898-1900 en is gelegen aan een diep voorplein. Er zijn slechts twee schiptraveen uitgevoerd in plaats van de geplande drie traveen met een door twee toren gedomineerde ingangspartij. In 1934 werd een door twee kapellen geflankeerde 'voorlopige' portaalruimte toegevoegd. Dit verklaart de aanwezigheid van het vrij diepe voorplein aan de Zandstraat. De kerk is opgetrokken in baksteen. Natuursteen is toegepast voor het basement, de cordonlijsten en dekplaten.

Aan de voorzijde, links van de kerk is de in 1920 gebouwde pastorie gesitueerd. In 1952 werd tegen de rechterzijgevel een erker geplaatst. De siertuin van de pastorie wordt aan de voorzijde omgeven door een laag, bakstenen muurtje. De pastorie is opgetrokken in baksteen. Natuursteen is gebruikt voor de cordonlijsten, vensterbanken en diverse details.

Complexwaardering:

COMPLEX, bestaande uit de R.K. KERK H. ALPHONSUS DE LIGUORI en een PASTORIE, gebouwd in de jaren 1898-

1900

- van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een kerkelijk complex van rond de eeuwwisseling. De complexonderdelen zijn gaaf bewaard gebleven en vormen samen een goed voorbeeld in de typologische ontwikkeling van een dergelijk kerkelijk complex. Beide complexonderdelen zijn waarschijnlijk door dezelfde architect gebouwd.
- van stedenbouwkundige waarde vanwege het silhouet van het dorpsbeeld en de ongeschonden relatie die de complexonderdelen met elkaar hebben.
- van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming van het complex, die verbonden is met een religieuze ontwikkeling binnen een stedelijke of dorpsstructuur.

Monumentnummer*: 523077

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/26

Monumentnaam**

H. Alphonsus de Liguori

Complexnummer

523076

Complexnaam

H.Alphonsus de Liguori

Woonplaats*

Beneden-Leeuwen

Gemeente*

West Maas en Waal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Zandstraat

Nr*

75

Toev.*

Postcode*

6658 CP

Woonplaats*

Beneden-Leeuwen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Wamel

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1963

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De aan de Zandstraat, op de hoek Pastoor Zijlmansstraat gelegen PASTORIE werd in 1900 gebouwd, vermoedelijk naar ontwerp van architect C. Franssen. De pastorie is links naast de kerk gelegen. De siertuin aan de voorzijde wordt omgeven door een laag bakstenen muurtje. Langs de linkerzijgevel loopt een pad naar de achterliggende garage. Ter rechterzijde opzij ligt het kerkplein.

In 1952 werd tegen de rechterzijgevel, naast de zijingang, een erker geplaatst.

Omschrijving

De pastorie is gebouwd op een vierkant grondplan en telt twee bouwlagen en een zolderverdieping. Tegen de linker achterhoek is de garage gebouwd. Tegen de achtergevel bevindt zich een vlakgedekte uitbouw en een serre. De gevels zijn opgetrokken in een roodbruine baksteen. Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband. Gele baksteen is toegepast in de horizontale banden, rode verblendsteen in de deur- en vensteromlijstingen. Natuursteen is gebruikt voor de cordonlijsten, vensterbanken en diverse details. De rondom lopende uitgemetselde plint wordt afgesloten met een hardstenen lijst.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het afgeplatte schilddak is gedekt met leien in Maasdekking. Twee gemetselde, hoog opgaande schoorstenen staan in het linker dakvlak.

De VOORGEVEL is symmetrisch ingedeeld en vijf vensterassen breed, met een risalerende middenpartij met puntgevel. In de middenrisaliet is op de begane grond de entree geplaatst, bestaande uit een dubbele paneel deur met smeedijzeren roosters en een rondbogig, driedelig glas-in-lood bovenlicht, in een inpandige rondboogportiek met in de wangen bakstenen gecantonneerde colonetten op hardstenen voetloofbasement en dito bladkapiteel, waarop rondbogig bakstenen breukstaaf-archivolt. Boven het portiek is een keperboogvormige waterlijst aangebracht. In de geveltop, bekroond met een kruisbloem, onder een steekkap met zadeldak, bevindt zich een tweelichtvenster met oculus onder driepasboog. Aan weerszijden van het risaliet wordt de gevel verticaal geleed door spaarvelden tussen lisenen, aan de bovenzijde afgesloten met een rondboogfries op hardstenen kraagsteentje. In de spaarvelden op de begane grond een viertal T-vormig ingedeelde vensters met glas-in-lood bovenlicht aangebracht, op de verdieping bevat elke travee een T-vormig ingedeeld venster. De vensters zijn geplaatst onder een segmentboogvormige ontlastingsboog met metselmozaïek in de boogtrommels. Een in keperverband gemetselde band scheidt de verdiepingen. De LINKERZIJGEVEL wordt geleed door spaarvelden tussen lisenen, aan de bovenzijde afgesloten met een rondboogfries rustend op hardstenen kraagsteentjes. Op de begane grond zijn drie T-vormig ingedeelde vensters aangebracht, op de verdieping, in de middelste travee één soortgelijk venster, maar kleiner van afmeting. De vensters zijn geplaatst onder een segmentboogvormige ontlastingsboog met metselmozaïek in de boogtrommels. De middelste travee op de begane grond bevat een blindvenster.

De ACHTERGEVEL wordt geleed door spaarvelden tussen lisenen, aan de bovenzijde afgesloten met een rondboogfries rustend op hardstenen kraagsteentjes. Tegen de achtergevel is op de begane grond links een vlakgedekte uitbouw geplaatst; rechts daarvan bevindt zich een serre. Op de verdieping opent, in de middelste travee, een dubbele deur met glaspaneel en ongedeelde bovenlicht naar het plat van de uitbouw. De twee rechtertraveeën bevatten elk een T-vormig ingedeeld schuifvenster. De deur en de vensters zijn geplaatst onder een segmentboogvormige ontlastingsboog met metselmozaïek in de boogtrommels. In het dakvlak twee kleine dakraampjes.

Aansluitend tegen de rechterhoek van de achtergevel is een nu als garage in gebruik zijnde bouwmasse geplaatst. Deze telt één bouwlaag onder een met gesmoorde kruispannen gedekt zadeldak met de nok dwars op de Zandstraat, tussen topgevels met klimmend boogfries en muizetand daklijst langs de zijgevels. Op de nok een gemetselde schoorsteen.

De RECHTERZIJGEVEL is overeenkomstig de linkerzijgevel geleed door spaarvelden tussen lisenen, aan de bovenzijde afgesloten met een rondboogfries rustend op hardstenen kraagsteentjes. Op de begane grond zijn twee T-vormig ingedeelde vensters aangebracht, in de middelste travee een blindvenster. De verdieping bevat twee overeenkomstige vensters, maar kleiner van afmeting. De rechtertravee bevat op de begane grond een deur waarboven een T-vormig ingedeeld venster tussen de verdiepingen is geplaatst ter verlichting van het achtergelegen trappenhuis. De vensters zijn geplaatst onder een segmentboogvormige ontlastingsboog met metselmozaïek in de boogtrommels.

In het verlengde van deze gevel een langgerekte aanbouw onder pannen zadeldak met naast de zijingang een driezijdige erker.

Waardering

PASTORIE, links van de R.K. kerk gelegen, gebouwd in 1900

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een pastorie met stijlkenmerken van de neorenaissance en de neogotiek, en vanwege het bouwtype en de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering.
- Van stedenbouwkundige waarde als markant gelegen pand naast de R.K. kerk. Sterk beeldbepalend; de situering is onaangetast. Ensemblewaarde in relatie tot de ter rechterzijde gelegen R.K. kerk.
- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het R.K.-kerkcomplex en voor de nederzettingsgeschiedenis van Beneden-Leeuwen.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 523078

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/26

*Monumentnaam***

St. Alphonsus de Liguori

Complexnummer

523076

Complexnaam

H.Alphonsus de Liguori

*Woonplaats**

Beneden-Leeuwen

*Gemeente**

West Maas en Waal

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Zandstraat

*Nr**

77

*Toev.**

*Postcode**

6658 CP

*Woonplaats**

Beneden-Leeuwen

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Wamel

*Sectie**

G

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1963

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De R.K. KERK, gewijd aan H. ALPHONSUS DE LIGUORI, is een in 1898-1900 naar een ontwerp van architect C. Franssen gebouwde neo-romaanse kruisbasiliek gelegen aan de Zandstraat, aan een diep voorplein. De bouw werd uitgevoerd door aannemer F. Raaijmakers uit Amsterdam.

Aan de voorzijde, links van de kerk, is de pastorie gesitueerd. Rechts van de kerk loopt een pad; opzij en aan de achterzijde bevindt zich een siertuin, grenzend aan het erachter gelegen R.K. kerkhof.

Er zijn slechts twee schiptraveeën uitgevoerd in plaats van de geplande drie traveeën met een door twee torens gedomineerde ingangspartij. Het schip is feitelijk op de helft van de oorspronkelijk bedoelde lengte gerealiseerd. In 1934 werd een door twee kapellen geflankeerde 'voorlopige' portaalruimte toegevoegd. Een en ander verklaart de aanwezigheid van het vrij diepe voorplein aan de Zandstraat. Door het korte schip maakt de kerk een onevenredig hoge indruk.

De kerk bezit een zeer complete inventaris, die ook in de jaren zestig van de 20ste eeuw weinig geweld is aangedaan.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Vermeldenswaardig zijn het hoogaltaar, de preekstoel, communiebank, de biechtstoelen, mozaïeken in het priesterkoor, muurschilderingen en de gebrandschilderde ramen.

Omschrijving

De lengte-as van de kerk is noord-zuid gericht met het priesterkoor naar het zuiden en het ingangsportaal naar het noorden. De neo-romaanse kruisbasiliek is gebouwd op een rechthoekig grondplan met zeer korte transeptarmen, die maar weinig buiten de zijbeuken uitsteken. Aan de zuidzijde heeft de koortravee een vijf-tiende koorsluiting en omgang. Ter weerszijden van de koortravee bevinden zich vlak gedekte kapellen, die naar het priesterkoor door met lateien recht afgesloten openingen zijn verbonden. Het zijn congregatiekapellen, waar men meer besloten deel kon nemen aan de eredienst. Tegen de linkerzijgevelkapel is de sacristie gebouwd die middels een uitgebouwd gangetje in verbinding staat met het priesterkoor. Aan de noordzijde werd in 1934 het portaal met nevenkappellen toegevoegd.

De kerk is opgetrokken in baksteen. Natuursteen is toegepast voor het basement, cordonlijsten en dekplaten. In het interieur is zandsteen toegepast voor de gebeeldhouwde onderdelen, met name de kapitelen van pijlers en zuiltjes; zwart gepolijst graniet is gekozen voor de schachten van de kolommen in het middenschip en van de zuiltjes in het schijntriforium.

Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband. Rondom loopt een hardstenen plint.

Het schip heeft een zadeldak met toelopend dakschild van het koor. Op de kruising met het zadeldak van het transept bevindt zich een op het Rijnland geïnspireerde vieringtoren. Lessenaardaken dekken de zijbeuken. De dakvlakken zijn gedekt met leien in Maasdekking. De houten klokkentoren op de viering is gedekt met leien in Rijndekking.

De symmetrische VOORGEVEL bestaat uit de rechtgesloten gevelvlakken van schip en zijbeuken waartegen het door kapellen geflankeerde 'voorlopige' portaal is gebouwd, elk onder een eigen zadeldak. De entree in het portaal bestaat uit een houten dubbeldeur met smeedijzeren beslag, waarboven in de boogtrommel een zandstenen reliëf in rondboogomlijsting. Ter weerszijden van de entree een rondboogvenster. In de geveltop, zowel van portaal als flankerende kapellen, een rozetvenster voorzien van glas-in-lood. Het gevelvlak boven het portaal, dat wordt geflankeerd door steunberen, bevat rondboogvensters in tripletcombinatie.

De LINKERZIJGEVEL toont de twee traveeën van het schip en het transept met ter linkerzijde de koortravee, koorsluiting en -omgang en ter rechterzijde het uitgebouwd portaal en kapel. Het gevelvlak van de zijbeuk bevat rondboogvensters. In de lichtbeuk van het schip zijn rondboogvensters in tripletcombinatie aangebracht. In het transept zijn drie evenhoge rondboogvensters als lichtbeuk toegepast en een rozetvenster in de geveltop. Aan deze zijde bevindt zich de sacristie.

De ACHTERGEVEL wordt gevormd door het uitgebouwd priesterkoor dat bestaat uit een koortravee gevolgd door een in plattegrond vijf-tiende sluiting met kooromgang. In het koor zijn hoge rondboogvensters met figuratief glas-in-lood aangebracht. De lagere kooromgang bevat drie maal twee kleine rondboogvensters. Ter weerszijden van het koor bevinden zich de congregatiekapellen, geflankeerd met een torentje.

De RECHTERZIJGEVEL toont de twee traveeën van het schip en het transept met ter rechterzijde de koortravee, koorsluiting en -omgang en ter linkerzijde het uitgebouwde portaal en kapel. Het gevelvlak van de zijbeuk bevat rondboogvensters. In de lichtbeuk van het schip zijn rondboogvensters in tripletcombinatie aangebracht. In het transept zijn drie evenhoge rondboogvensters als lichtbeuk toegepast en een rozetvenster in de geveltop.

Het INTERIEUR is bijzonder gaaf bewaard gebleven. In het schip is het alternerend stelsel toegepast, dat dankzij de gebruikte vormen en maatvoering een goede ruimtewerking oplevert. Boven de dubbele arcadebogen die als middensteun een ronde zuil met geornamenteerd teerlingkapiteel hebben, loopt over de volle breedte van elk middenschiptravee een blinde dwerggalerij en een boogfries met daarboven de lichtbeuk. De gewelven worden gedragen door ronde ribben die door kolonnetten in de binnenhoeken van de kruisvormige pijlers en vieringpijlers worden opgevangen. De kerk is geheel overkluisd met bakstenen kruisribgewelven en een op pendentieven rustend koepelgewelf in de kruising. Het hele interieur is behoudens boogvelden en zwikken waarop mozaïeken of schilderingen zijn aangebracht in schoon werk uitgevoerd, ook de kruisribgewelven en de pendentiefkoepel op de viering.

De koortravee wijkt qua wandopbouw ten dele af van die in het schip; de bogen zijn grotendeels gesloten en het steunpunt bestaat uit een pijler in plaats van een granieten zuil. De boogvelden zijn met mozaïeken gedecoreerd. De openingen naar de inwendig met houten zolderingen gedekte zijkapellen zijn door lateien aan de bovenzijde recht afgesloten. Om de onderbouw van het koor een diafrane opzet te geven heeft Franssen het hoogkoor van een lage omgang voorzien. Het is geen echte koor 'omgang', maar een enveloppe die aan beide einden doodloopt. De omgang is vrij laag en wordt verlicht door drie paar kleine rondboogvensters die een laag invallende lichtkrans vormen rond het door vier granieten zuilen omringde hoogaltaar. De zuilen in de koorsluiting hebben kapitelen van een konische vorm met een reliëfversiering van gestileerd bladwerk. De kerk bezit een zeer complete inventaris, die ook in de jaren zestig van de twintigste eeuw weinig geweld is aangedaan. Van belang zijn onder meer het hoogaltaar, de preekstoel, communiebank, de biechtstoelen, mozaïeken in het priesterkoor, muurschilderingen en de gebrandschilderde ramen.

Waardering

Aan de Zandstraat gelegen, bakstenen, met leien gedekte, neo-romaanse R.K. KERK, gewijd aan H. ALPHONSUS DE LIGUORI; kruisbasiliek gebouwd in 1898-1900 naar ontwerp van architect C. Franssen.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege het bouwtype en de uniciteit van de bouwstijl, vanwege de plaats in het oeuvre van C. Franssen, vanwege de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering en vanwege de gaafheid van het interieur en de compleetheid van de inventaris.

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege het silhouet van het dorpsbeeld en de ongeschonden relatie met de omgeving. Ensemblewaarde in relatie tot de ter linkerzijde gelegen pastorie

- Van cultuurhistorische waarde als symbool voor de ontwikkeling van de R.K. kerk in Beneden-Leeuwen.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Parochiekerk